

Azərbaycanın ən yeni tarixinin bütöv bir dövrü ümummillî liderimiz Heydər Əliyevin şərafli adı və möhtəşəm fəaliyyəti ilə bağlıdır. Onun 35 illik rəhbərliyi dövründə respublikamız əsrlərə bərabər inkişaf yolu keçmişdir.

Ulu öndər respublikaya rəhbərlik etdiyi dövrdə var qüvvəsini və bacarığını Azərbaycanın yüksəlişinə həsr etmiş, nəhəng quruculuq işlərinin təşəbbüskarı olmuşdur. Xalqımızın böyük oğlu Heydər Əliyev bütün Türk dünyasının da sevimlisi, türkdilli xalqların fəxr etdiyi nadir tarixi simadır.

Müstəqil dövlətimizin banisi Heydər Əliyevin tükənməz mənaəvi irsi onun çoxəsrlik tariximizin ən mükəmməl və qüdrətli şəxsiyyəti olduğunu qəti olaraq sübut etmişdir. Azərbaycanın müstəqilliyini təmin etməklə, suveren dövlətin əsaslarını yaratmaqla Ulu öndər xalqımızın mötəbər və təminatlı gələcəyinə böyük yol açmışdır. Azərbaycan 56 ildir ki, sevimli liderinin amal və ideyalarına uyğun olaraq irəli gedir, çətinlik və maneələrini inamla dəf edir, tarixə yazılan böyük nailiyyətlər əldə edir. Dünyanın tərəqqiparvar insanları və bütün Azərbaycan xalqı Heydər Əliyevin şəxsiyyətinə, onun ideyalarına, qoyduğu dəyərli irsə böyük hörmət və ehtiramla yanaşırlar.

Azərbaycan müstəqilliyin ilk addımında naşı siyasi qüvvələrin məsuliyyətsizliyi və xəyanətkarlığı səbəbindən məhv olmaq təhlükəsi ilə üzvləşəndə Ümummillî lider öz xaqının harayına yetişərək onun xilaskarına çevrildi. 1993-cü ilin böhranlı yayında – Vətənin dar qəfəsində – ölkənin ictimai-siyasi həyatında baş verən çaxnaşma, hakimiyyət uğrunda gedən mübarizə, cəbhədəki acınacaqlı məğlubiyyətlər, vətəndaş qarşıdurması zamanı xalqımız öz böyük oğlunu hakimiyyətə dəvət etdi.

O zaman Heydər Əliyev deyirdi: “Xalq məna ümid bəsləyir, mən də bu ümidi doğrultmaq üçün ömrümün qalan hissəsini xalqıma bağışlayıram və həyatımı xalqıma qurban verməyə hazıram”. Yaxın keçmişə nəzər salsaq görürük ki, 1988-1993-cü illərdə cəbhədəki məğlubiyyətlər, Azərbaycanın ictimai-siyasi həyatında çaxnaşmalar, anarxiya, kaos, vətəndaş müharibəsi və s. ölkədə gərgin vəziyyət yaratmışdı. Belə bir təhlükəli məqamda xalq özünün xilaskarını ikinci dəfə hakimiyyətə dəvət etdi. 1993-cü ilin 15 iyunu Azərbaycan tarixinə qızıl hərflərlə yazıldı və xalq bu günü hər il Milli Qurtuluş Günü kimi bayram edir.

Heydər Əliyev Azərbaycana rəhbərliyinin hər iki dövründə ölkəni tənzümləndi, böhrandan çıxarib inkişaf yoluna yüksəltmişdir. Bu, onu göstərir ki, ictimai-siyasi quruluşdan asılı olmayaraq, Heydər Əliyev həmişə ən düzgün siyasət aparmış, Azərbaycan xalqının maraqlarını müdafiə və təmin etmişdir.

Ulu öndərin ikinci dəfə hakimiyyətə qayıdışı müstəqil Azərbaycan iqtisadiyyatına, elminə, təhsilinə, səhiyyəsinə və mədəniyyətinə də yeni nəfəs gətirdi. Demək olar ki, cəmiyyətin bütün sferalarında inqilabı dəyişikliklər baş verdi. Təhsil və elm ocaqları Heydər Əliyevin qayğısı sayəsində öz əvvəlki şöhrətini bərpa etdi. Heydər Əliyevin zəngin dövlətçilik təcrübəsi, möhkəm iradəsi və uzaqgörənliyi sayəsində vətəndaş müharibəsi dayandırıldı, Milli Ordumuzun döyüş qüdrətinin artırılması nəticəsində torpaqlarımızın işğalının davam etməsinə son qoyuldu və atəşə əldə olundu.

Qısa bir zamanda Ulu öndərin bilavasitə rəhbərliyi altında respublikamızda ictimai-siyasi sabitlik və iqtisadi dirçəliş təmin edildi. Siyasi aləmdə dövlətimizin beynəlxalq nüfuzu möhkəmləndi və müstəqilliyimiz dönməz xarakter aldı. Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə 1995-ci ilin noyabrında müstəqil respublikamızın ilk Konstitusiyası qəbul olundu, parlamentə seçkilər keçirildi. Şərqdə ilk dəfə olaraq Azərbaycanda ölüm hökmü ləğv edildi, hüquqi və sivil dövlət quruculuğu prosesi başlandı. İqtisadi islahatların həyata keçirilməsi geniş vüsət aldı və “Əsrin müqaviləsi” adını almış nəhəng neft müqaviləsi imzalandı, dünya dövlətləri ilə iqtisadi və siyasi əlaqələrimiz genişləndi.

Bütün bu sadalananlar məhz ulu öndər Heydər Əliyevin uzaqgörən siyasəti və gərgin əməyi nəticəsində mümkün oldu. Bu dəhşətli şəxsiyyət tükənməz enerjisi nəinki öz xalqının, dövlətin inkişafına, bütövlükdə dünya xalqlarının iqtisadi, mədəni səviyyəsinin yüksəlməsinə, onların arasında məhrəbənə münasibətlərin dərin kök salmasına sərf edirdi. Məhz Azərbaycan Prezidenti Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə bərpa edilən tarixi İpək Yolu dünyamızın Şərqi ilə Qərbinə birləşdirdi və bütün dünya dövlətlərinin inkişafına öz mühüm töhfəsini verdi.

1994-cü il sentyabrın 20-də imzalanan “Əsrin müqaviləsi” ilə müstəqil Azərbaycanın yeni neft strategiyası həyata keçirilməyə başlandı və ölkə iqtisadiyyatına yatırılan investisiyanın həcmi ilbəlil artı. Keçmiş sovet respublikaları arasında Azərbaycan ilk dəfə Qərbin iri neft şirkətləri ilə belə böyük miqyaslı saziş imzaladı və Xəzər dənizində beynəlxalq əməkdaşlığın əsasını qoydu. Bununla da Prezident Heydər Əliyev o dövrdə növbəti dəfə böyük siyasi cəsarət, dönməz iradə, dəqiq iqtisadi hesablamə və dərin müdriklik nümayiş etdirərək, müstəqil Azərbaycanın yeni neft doktrinasını irəli sürdü.

Avropa və Asiya qitəsinin arasında yerləşən Azərbaycan tarixən Qərblə Şərqlə, Cənubla Şimal arasında “körpü” funksiyası daşıyıb. Tarixi İpək Yolumun bərpasına həsr edilən və Bakıda böyük təntənə ilə keçirilən beynəlxalq konfrans respublikamızın yenidən iki qitəni birləşdirən qovşağa çevrilməkdə olduğunu nümayiş etdirdi. İpək Yolumun üstündə yerləşən 33 ölkənin, 8 beynəlxalq təşkilatın nümayəndələri ölkəmizin paytaxtına toplaşmaqla Azərbaycanın beynəlxalq nüfuzunu bütün dünyada bir daha təsdiq etdilər.

Uzun illərin təcrübəsi sübut edir ki, yalnız güclü siyasi lider yetişdirən xalqlar öz milli

sərvətlərinə sahib olmaq imkanı qazanırlar. Qeyd etmək lazımdır ki, dünyada neftlə zəngin olan ölkələr çoxdur. Lakin həmin sərvətlərdən bütün dövlətlər heç də öz xalqlarının rifahı üçün lazımı səviyyədə istifadə edə bilmirlər. Heydər Əliyevin uzaqgörən siyasəti sayəsində həmin sərvətlər xalqımızın rifah halının yaxşılaşmasına yönəldildi. Onun rəhbərliyi ilə hazırlanan və dünyanın nəhəng şirkətləri

oynayırlar. Elm isə innovasiya texnologiyaların əsasını təşkil edir. Yeni texnologiya, innovasiya isə istehsalın inkişafının əsasını təşkil edir. Məhz buna görə Ulu öndər göstərdi ki, təhsil strateji sahədir, millətin gələcəyi bundan asılıdır. Ulu öndərin hakimiyyətə qayıdışı ölkəmizdə ümumi tənzümlə son qoyduğu kimi, elm və təhsil sistemimizi də yeni inkişaf yoluna çıxardı.

Prezident Heydər Əliyev müstəqillik illərində ölkəmizdə elm və təhsilin inkişafına xüsusi diqqət yetirdi. Azərbaycanda 90-cı illərin əvvəllərində başqa sahələrdə olduğu kimi, elm və təhsil

2002-ci il iyun ayının 13-də ulu öndər Heydər Əliyev çalışdığı İqtisad Universitetinin 70 illik yubileyində iştirak edirdi. Prezident geniş nitq söyləyərək kollektiv qarşısında vəzifələr qoydu: təhsilin keyfiyyətini yaxşılaşdırmaq, yeni dərslərlə yazmaq, bazar iqtisadiyyatının müasir problemlərini araşdırmaq və s. Bu vəzifələri rəhbər tutaraq böyük işlər həyata keçirməyə başladı. Həmin dövrdə İqtisad Universitetində 15 fakültə, 50 kafedra, o cümlədən 27 ixtisas kafedrası, 2 elmi-tədqiqat laboratoriyası fəaliyyət göstərirdi. Universitetdə 11030 nəfər tələbə (bakalavr), 576 nəfər magistr təhsil alırdı. Onların təhsil

Bu siyasi kursun ardıcıl olaraq həyata keçirilməsi və daha da inkişaf etdirilməsi möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyevin adı ilə bağlıdır. Regionda global enerji layihələrinin təşəbbüskarı və iştirakçısı olan Azərbaycan hazırda bir sıra dünya və Avropa ölkələrinin “məvi yanacaq”la təminatında mühüm rol oynayır.

Ölkənin qeyri-neft sektorunun inkişafı da İlham Əliyevin davam etdirdiyi iqtisadi strategiyanın önəmli bir yönüdür. Azərbaycan rəhbəri çalışır ki, ölkə iqtisadiyyatı neft amilindən asılı

Azərbaycanı ümumi tərəqqi yoluna çıxarmış qurucu lider

ilə birgə imzalanan “Əsrin müqaviləsi” yeni neft strategiyamızın şanlı səhifələrini açdı.

Məhz bu müqavilə Azərbaycan iqtisadiyyatının inkişafının təməli dəşinə çevrildi, azad iqtisadi mexanizmlərin tətbiq edilməsi və respublikamızın dünya iqtisadiyyatına dinamik inteqrasiyasını təmin etdi, xarici investisiyanın ölkəmizə axınına sürətləndirdi və Azərbaycanda yeni neft-qaz müqavilələrinin bağlanması güclü təkan verdi.

1993-cü ilin ikinci yarısından etibarən ümummillî liderimiz Heydər Əliyev tərəfindən aparılan məqsədyönlü daxili və xarici siyasət nəticəsində 1995-ci ildə Azərbaycanda ictimai-siyasi sabitlik təmin edildi, sosial-iqtisadi problemlərin həlli, o cümlədən əhəlinin həyat səviyyəsinin yaxşılaşdırılması istiqamətində görülən işlər ön plana çəkildi. Ardıcıl olaraq aparılan islahatlar qısa müddət ərzində öz bəhrəsini verməyə başladı və iqtisadiyyatın ayrı-ayrı sahələrində ciddi irəliləyiş əldə olundu. Görülən məqsədyönlü və uzaq perspektivlərə tuşlanmış tədbirlər nəticəsində geriləmənin qarşısı birləşməli alındı.

Bir milləti məhv etmək üçün onun elmini, təhsilini məhv etmək lazımdır. Bu baxımdan da Heydər Əliyev Azərbaycan xalqını məhv olmaqdan xilas etdi. Ulu öndər respublikamıza rəhbərlik etdiyi hər iki dövrdə istərse ümumi inkişafın elm və təhsildən asılı olduğunu dönmədən qeyd edirdi. Heydər Əliyev göstərdi: “Təhsil sistemimizin zəruri vəziyyətini, onun problemlərini dərinlən gürəndikdən sonra prioritet sahələr müəyyən edilməlidir”. Daha sonra Heydər Əliyev göstərdi ki, “təhsil sahəsi nə səniyedir, nə kənd təsərrüfatıdır, nə ticarətdir. Bu cəmiyyətin xüsusi, intellektual cəhətinə əks etdirən bir sahədir. Belə halda təhsil sistemində, çox diqqətlə yanaşmaq lazımdır və bu sistemə münasibət çox həssas olmalıdır”.

Ümummillî lider hələ Sovetlər dövründə respublikaya rəhbərlik etdiyi dövrdə Azərbaycan ölkə elminin mərkəzlərindən birinə çevirmək məqsədi ilə elmi-tədqiqat institutlarının, elmi işçilərin sayının artırılmasına çalışır və onlara hər cür qayğı göstərirdi. Keçən əsrin 70-80-ci illərində yeni elm sahələrinin, elmi istiqamətlərin yaranması Respublikamızda elmin inkişafı çox məhsulətli təsir göstərmişdi. Heydər Əliyevin təşəbbüsü, rəhbərliyi və bilavasitə iştirakı ilə kimya, neft emalı və neft-kimya, astronomiya, kosmik tədqiqatlar, biokimya, biofizika, biotexnologiya kimi sahələr inkişaf etdirilmişdir. Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycanda hazırkı nəhəng sənaye kompleksi – neft emalı, neft-kimya, maşınqayırma, cihazqayırma müəssisələri yaradıldı ki, bunlar da Respublikada elmin sürətli inkişafını təmin etdi.

1970–1982-ci illərdə geniş vüsət alan tikinti quruculuq işləri yüksək ixtisaslı mütəxəssislərlə təmin etmək üçün Azərbaycan Memarlıq və İnşaat İnstitutu, Gəncə Pedaqoji İnstitutu, Azərbaycan Pedaqoji Rus dili İnstitutu, Tusi adına Azərbaycan Pedaqoji İnstitutu, Hərbi Məktəblər açılmışdır. Heydər Əliyevin təşəbbüsü və birbaşa himayəsi nəticəsində 1969-cu ildən başlayaraq hər il 800–900 nəfər olmaqla 15 mindən çox gənc SSRİ-nin ən aparıcı ali təhsil ocaqlarında təhsil almağa göndərilmişdir.

Təhsil ölkədə elmin inkişafında əsas rol

sahəsində də tənəzzül baş verdi. Təhsildən, elmdən yayınma halları, təhlükəli meyillər özünü göstərdi. Müəllimlərin bir hissəsi kiçik ticarət dalınca qaçmaq, elm adamlarının xaricə axını baş verdi.

Ulu öndər Heydər Əliyevin Azərbaycan elminin inkişafındakı xidmətləri misilsizdir. O, Elmlər Akademiyasına, bütövlükdə Azərbaycan elminə, ziyalılara, elm adamlarına həmişə yüksək qiymət vermiş, diqqət və qay-

li ilə 54 elmlər doktoru-professor, 287 nəfər elmlər namizədi-dosent məşğul idi.

Yubiley münasibəti ilə Ulu öndər kollektiv əməkdaşlarını mükafatlandırdı. Mən isə elmin inkişafındakı xidmətlərinə görə “Əməkdar elm xadimi” yüksək ada layiq görüldüm. Həmin dövrdə mən Ulu öndərin tapşırığı ilə universitetdə elmi işlər üzrə prorektor vəzifəsini yerinə yetirirdim. Heydər Əliyevin elm və təhsil

ğı göstərmişdir. Heydər Əliyevin ikinci dəfə Azərbaycana qayıdışından sonra elmə göstərilən diqqət və qayğı elə ilk günlərdən bir daha özünü göstərdi. Heydər Əliyev 1993-cü il sentyabrın 21-də Azərbaycan Respublikası Elmlər Akademiyasında ziyalılarla keçirdiyi görüş ölkə rəhbərinin alimlərə olan böyük ehtiram və qayğı idi.

Ulu öndər həmin görüşdə demişdir: “Mənə sədalar gəlir ki, Elmlər Akademiyasını, institutları dağıtmaq istəyirlər, elm ocaqlarına biganə münasibət var. Biz bunların hamısına son qoyacağıq. Nəyin bahasına olursa-olsun, son qoyacağıq. Hansı iqtisadiyyat olursa-olsun, elm inkişaf etməlidir”.

Ümummillî lider bütün ictimai-siyasi fəaliyyəti boyunca tarixə, ədəbiyyata, mədəniyyətə, elm adamlarına, ziyalılara yüksək qiymət və əhəmiyyət vermiş, onların xalqın mənaəvi həyatında oynadığı rolu layiqincə dəyərləndirirdi. Həmin dövrdə Azərbaycan tarixinə, mədəniyyətinə dair elmi-tədqiqatların aparılması və monoqrafiyaların nəşri xeyli artırıldı, bir sıra əsərlərə dövlət mükafatları verildi. Təhsil ocaqlarının yubileyləri keçirildi.

adamlarına qayğısını daim anıram və iftixar hissi ilə yad edirəm.

İqtisad Universitetinin artıq 95 illik yubileyi yaxınlaşır. Bu illər ərzində böyük uğurlar qazanılıb. Bakalavr və Magistratura 20.000-dən çox gənc təhsil alır. Onların təhsili ilə 75 nəfər elmlər doktoru, 66 nəfər professor, 447 elmlər namizədi (fəlsəfə doktoru) 324 nəfər dosent məşğul olur. Təhsil Azərbaycan, türk, rus və ingilis dilində aparılır. Universitetdə magistratura, doktorantura və dissertasiya şurası fəaliyyət göstərir. Bu sahədə son illərdə böyük uğurlar əldə edilib.

Artıq universitet dünyada tanınır. 2025-ci ildə dünyanın 200 ölkəsindən olan 32 min universitetin reytingi müəyyən edilərkən İqtisad Universiteti (UNEC) Azərbaycanda 1 yerdə, dünyada isə 2840-cı yerdə layiq görülmüşdür.

Azərbaycan XX əsrin sonunda xalqımızın böyük oğlu Heydər Əliyevin gərgin əməyi, məntiqi siyasi gedişləri və inkişaf strategiyası nəticəsində qan-qadadan uzaq, sabitliyin və əmin-amanlığın hökm sürədiyi bir ölkəyə çevrildi. Gündən-günə artan neft gəlirləri, xarici investisiya axını ölkənin iqtisadi mənzərəsinə dəyişdi, Azərbaycanı regionun lider dövlətinə çevirdi.

olmasın. Buna görə də qeyri-neft sektorunun inkişafı istiqamətində ciddi addımlar atılır. Hazırda global iqtisadi inkişafın gələcəyini müəyyənləşdirən texnologiyaların mənimsənilməsi dünyanın aparıcı dövlətlərinin diqqət mərkəzindədir. Ölkəmizdə neft sektoru ilə yanaşı, qeyri-neft sektorunun inkişafına xüsusi önəm verilir. Bu işdə iqtisadi islahatların, regionların sosial-iqtisadi inkişafı ilə bağlı dövlət proqramlarının həyata keçirilməsi müstəsna rol oynayır. Məhz bunların sayəsində regionlarda sahibkarlıq inkişaf edir, yeni iş yerləri yaradılır.

Hazırda respublikamız dünya birliyi və nüfuzlu beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən dinamik inkişaf edən iqtisadiyyata və mühüm geostrateji mövqeyə malik olan, global enerji təhlükəsizliyinin təminatında mühüm rol oynayan bir dövlət maşınqayırması, neftkimya, metallurgiya, cihazqayırma, tikinti materialları istehsalı, aqrar sektor və kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalı sahələrində inkişafın sürətləndirilməsi, yeni iqtisadiyyat sahələrinin – İKT, turizm və kosmik sənayesinin rolunun gücləndirilməsi, xarici ticarət döviyyəsi həcmimin artırılması prosesi davam edir.

Bütün bunların məntiqi nəticəsidir ki, Azərbaycanın beynəlxalq aləmdə nüfuzu və mövqeyi ilbəl artmaqdadır. Ulu öndərin inkişaf strategiyasını yeni çalarlarla zənginləşdirən Prezident İlham Əliyevin pragmatizmə söykənən səmərəli fəaliyyəti nəticəsində Azərbaycanın sosial-iqtisadi tərəqqisi daha intensiv xarakter almağa başlamışdır. Ölkə başçının rəhbərliyi altında həyata keçirilən iqtisadi siyasətin fərqləndirici xüsusiyyətləri bu sahədə sürətli inkişafa xidmət edən bütün istiqamətlər üzrə fəaliyyətin paralel şəkildə həyata keçirilməsi və əlaqələndirilmiş proqramlar üzrə aparılmasıdır. Əldə olunan iqtisadi artım isə ilk növb-

bədə, Azərbaycan vətəndaşlarının maddi rifah halının yüksəldilməsinə, ölkədə yoxsulluğun aradan götürülməsinə, sahibkarlığın regionların hərtərəfli inkişafına yönəldilmişdir. Ulu öndər Heydər Əliyevin şəxsiyyətinə və sənətinə çox yüksək qiymət verdiyi dünya şöhrətli bəstəkarımız Üzeyir Hacıbəyli yazırdı: “Bəşər tarixində elə şəxslər var ki, onlar tək özləri üçün yox, bütün xalqın, bəlkə də bütün bəşəriyyətin xoşbəxtliyi və çiçəklənməsi naminə həyata gəlirlər.” Bu sözləri tam cəsarətlə ulu öndərimiz Heydər Əliyev haqqında da demək olar.

Tarixin Azərbaycan xalqına bəxş etdiyi ən böyük şəxsiyyət– dünya şöhrətli siyasət və dövlət xadimi, fenomen rəhbər, müstəqil Azərbaycan dövlətinin memarı və qurucusu, ümummillî lider Heydər Əliyevin əziz və unudulmaz xatirəsi ötən illərdə xalqımızın qəlbində əbədləşmiş, ideya və əməlləri isə ölkəmizi işıqlı gələcəyə aparır.

*Arif ŞƏKƏRƏLİYEV,
Azərbaycan Dövlət İqtisad
Universitetinin professoru,
Əməkdar elm xadimi*